

INVENTOINTIRAPORTTI

MUSTASAARI, NORRSKÄR

Raportti 9.8.2007 tehdystä muinaisjäännösten inventoinnista

Kaisa Lehtonen, Museovirasto
Jouni Aarnio, Metsähallitus

MUSEOVIRASTO

1. JOHDANTO

Mustasaaren Norrskäriin suuntautuneelle maastokäynnille 9.8.2007 osallistuivat Kari Hallantie ja Jouni Aarnio Metsähallituksesta sekä Kaisa Lehtonen ja Tuija Mikkonen Museoviraston Vaasan toimistosta. Vierailun tarkoituksena oli tutustua Metsähallituksen omistamiin rakennuksiin Västra Norrskärillä ja ottaa kantaa niiden suojele- ja käyttötavoitteisiin sekä inventoida saarten (Västra Norrskär ja Östra Norrskär) muinaisjäännökset. Muinaisjäännösinventoinnin suorittivat Kaisa Lehtonen ja Jouni Aarnio veneenkuljettajana toimineen Yngve Stolpen opastamina. Inventointi oli osa laajempaa luonto- ja kulttuuriperinnön kartoitusta, jota Metsähallitus on tehnyt Merenkurkun maailmanperintöalueella.

Norrskär

Norrskärin saariryhmä sijaitsee avomerellä Merenkurkussa Mustasaaren kunnassa, Raippaluodon Klobbskatanista noin 30 km länteen. Saariryhmä sisältyy Merenkurkun maailmanperintökohteeseen. Pääsaaret ovat Västra ja Östra Norrskär, joiden ympärillä on pienempiä saaria ja luotoja. Alue on ollut tunnettu kalaisuudestaan ja se on toiminut silakankalastuksen tukikohtana jo vuosisatojen ajan. Saarilla on ollut useita kalastajayhdyskuntia, joiden jäljet yhä näkyvät selvästi maastossa. Pääosa säilyneistä kalamajoista on muutettu kesäasunnoiksi.

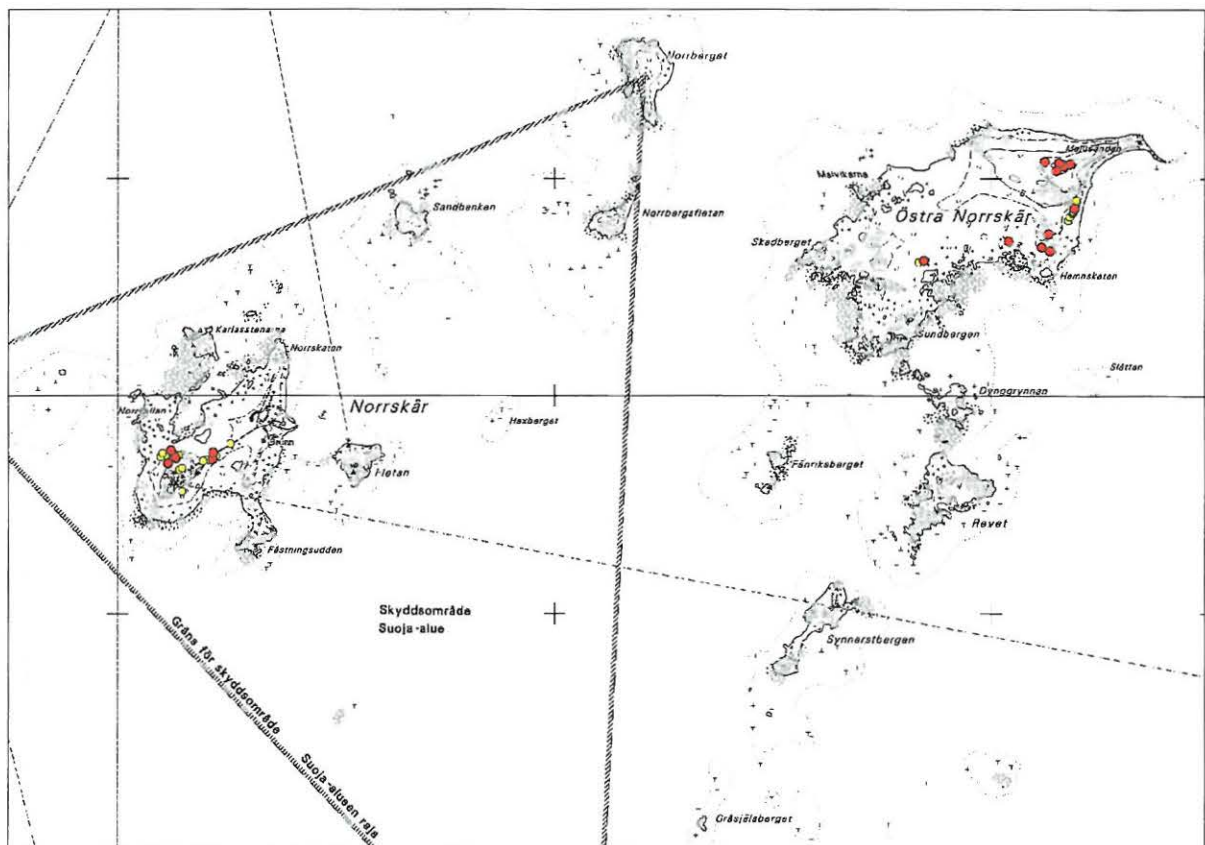
Kuva 1. Norrskärin saariryhmä on merkitty karttaan keltaisella neliöllä.

Läntisellä saarella (Västra Norrskär) on toiminut majakka vuodesta 1846. Se automatisoitiin vuonna 1987, jolloin majakkayhteisö lopullisesti hävisi. Saarella on ollut luotsiasema vuoteen 1982 asti jolloin koko Merenkurkun alueen luotsitoiminta siirtyi Vaasan luotsiasemalle Södra Vallgrundiin. Sotilasalueena, Vaasan rannikkopatteriston tukikohtana, saari toimi toisesta maailmansodasta vuoteen 2000. Majakka-, luotsi- ja Puolustusvoimain toiminnasta on jäänyt saarelle rikas rakennusperintö. Nykyisin saariryhmää hallinnoi Metsähallitus. Saarilla on runsas linnusto ja erityisesti pesimäaikaan rantautuminen ja saarella liikkuminen on rajoitettua.

Inventointi 2007

Saariryhmästä ei ole aiemmin rekisteröityjä kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta alueelta on olemassa paikallisen kotiseutuyhdistyksen (Vallgrund hembygdsforskare) kirjoittama julkaisu "Vallgrund min hembygd Nr 7" vuodelta 1994. Inventoinnin alkaessa käytössä oli vain varsin ylimalkainen kartta Östra Norrskärin aiemmin paikannetuista kohteista (ks. liite 1, sivu 52).

Kaikki Norrskärin kohteet ovat historialliselta ajalta, ja ne liittyvät alueella aikoinaan harjoitettuihin elinkeinoihin, kalastukseen ja hylkeenpyyntiin sekä merenkulkuun. Koska inventointiin oli käytettävissä vain yksi päivä, pyrittiin kohteet paikantamaan nopeasti GPS:llä ja mittaamaan rakenteiden suurempiä mitat. On kuitenkin huomattava, että saarilla voi hyvinkin olla vielä lisää kartoittamattomia kohteita. Raportointivaiheessa muinaisjäännöksiksi luokitellut kohteet syötettiin Museoviraston muinaisjäänösrekisteriin.

Kuva 2. Yleiskartta alueesta; kohteet on merkitty punaisilla ja keltaisilla palloilla.

Kohteet sijaitsevat pääosin 2,5-10 metriä nykyisen merenpinnan yläpuolella. Veneenvetourat sijaitsevat 2,5 metrin korkeudella, minkä perusteella alueen kohteet voidaan ajoittaa korkeintaan 1600-1700-lukujen vaihteeseen, mieluummin kuitenkin 1700-luvun alkupuolelle. Tämä perustuu laskelmaan, jonka mukaan maankohoamisen nopeus alueella on noin 87 cm sadassa vuodessa.

Vaasassa 03.12.2007

Kaisa Lehtonen
Tutkija

2. KOHTEET

VÄSTRA NORRSKÄR

1. Västra Norrskär 1

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus:	1000 00 8737
Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne:	eräsijat
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	8 (vähintään)
Peruskartta:	1314 07
Koordinaatit:	<i>pkoo=7030641 ikoo=3179213 Z/m.mpy=2,5</i>
Koordinaattiselite:	perustus nro 4, kohteen arvioitu keskikohta
Etäisyystieto:	Raippaluodon kirkosta 40 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika:	9.8.2007
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat:	Kuva 3

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee suurin piirtein Västra Norrskärin keskellä, kapealla harjanteella, saaren poikki satamasta majakalle kulkevan hiekkatien etelä-/kaakkoispuolella. Paikalla kasvaa matalaa varpu- ja katajakasvillisuutta sekä jäkälää.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on ainakin 8 rakennuksen perustusta, vanhojen kalamajojen pohjia, joista jäljellä ovat ainoastaan rakennusten reunakivet. Rakenteiden tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida, koska ne ovat kaikki enemmän tai vähemmän matalan ja tiheän katajan ja varpukasvillisuuden peitossa. Perustukset ovat keskimäärin 3-5 x 4-6 metrin suuruisia, neliön tai suorakaiteen muotoisia; yksi on muodoltaan pyöreähkö. Joissakin on kulmassa isompi kivi merkinä rauenneesta tulisijasta.

Seuraavassa karttaliitteeseen merkityt rakennusten perustukset koillisesta lounaaseen:

- 1) Koko 4 x 4 metriä, tulisija eteläkulmassa, *pkoo=7030652, ikoo=3179231*
- 2) Koko 3,5 x 6 metriä, tulisija, *pkoo=7030651, ikoo=3179223*
- 3) Halkaisija 3 metriä, muodoltaan pyöreähkö, *pkoo=7030648, ikoo=3179218*
- 4) Koko 4 x 5 metriä, *pkoo=7030641, ikoo=3179213*
- 5) Tuhoutunut (?), *pkoo=7030647, ikoo=3179214*
- 6) Koko 3,5 x 4 metriä, *pkoo=7030637, ikoo=3179200*
- 7) Koko 8 x 5 metriä, kaksi majaa vierekkäin, näkyvissä pohjoisreunaa, *pkoo=7030639, ikoo=3179181*
- 8) Koko 5 x 4 metriä, *pkoo=7030635, ikoo=3179168*

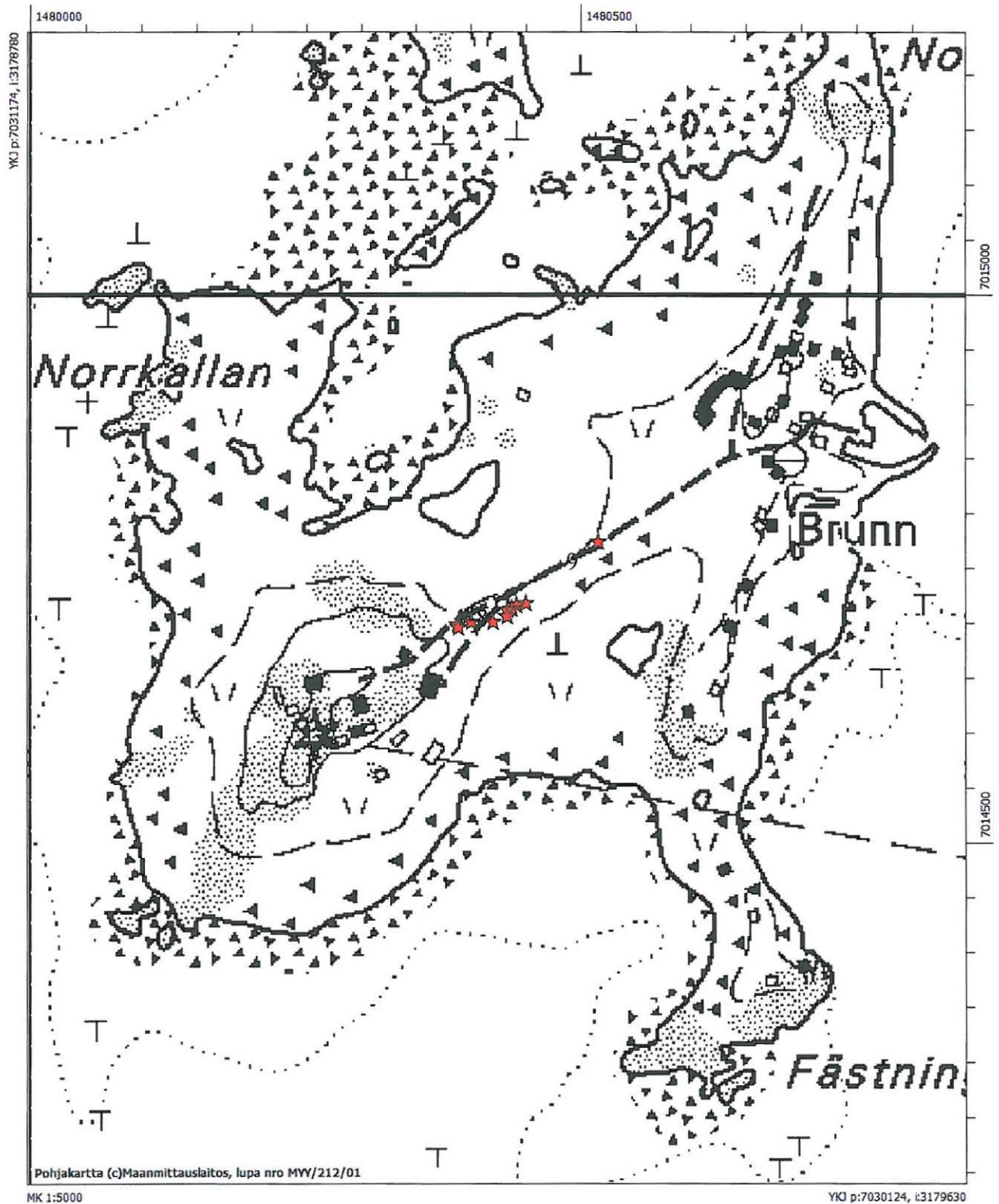
Kuva 3. Matalan katajan peittämä kalamajan pohja.

- 9) Mahdollinen rakennuksen perustus; sijaitsee muista noin 90 m koilliseen, aivan sähkötolpan ja tien vieressä; kivet on mahdollisesti raivattu sähkötolppaa.

Rakennusten perustukset seuraavat 2,5 metrin korkeuskäyrän mukaista rantalinjaa ja vanhaa venevalkamaa (ks. kohde Norrskär 2). Perustuksia on saattanut olla laajemmalla alueella (sekä länteen että koilliseen) 2,5 metrin korkeuskäyrän mukaisesti, mutta paikalle myöhemmin rakennettu kellari ja tie ovat mitä ilmeisimmin tuhonneet perustusten jäännöksiä

Västra Norrskär 1 (1000 00 8737)
Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

Kalamajojen perustukset on merkitty karttaan punaisella tähdellä.

2. Västra Norrskär 2

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8739
 Muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät
 Tyypin tarkenne: veneenvetopaikat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 23-27
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7030671 ikoo= 3179220 Z/m.mpy=2,5*
 Koordinaattiselite: kohteen arvioitu keskikohta
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 40 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: Kuva 4

KUVAAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee kutakuinkin Västra Norrskärin keskiosassa, saaren poikki satamasta majakalle kulkevan hiekkatien pohjois-luoteispuolella. Kohde mukailee vanhaa rantalinjaa, nykyistä 2,5 metrin korkeuskäyrää.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on vanha venevalkama, jossa erottuu ainakin 23-27 erillistä veneenvetouraa noin 127 m pitkällä matkalla. Uran leveys on keskimäärin noin 1,5 m; samoin kivivyön leveys urien välissä on noin 1,5 m. Yksittäisen veneenvetouran pituus on noin 18-20 metriä. Urat ovat melko hyvin näkyvissä; niiden pohjois-luoteispuolella alkaa runsaampi niittykasvillisuus.

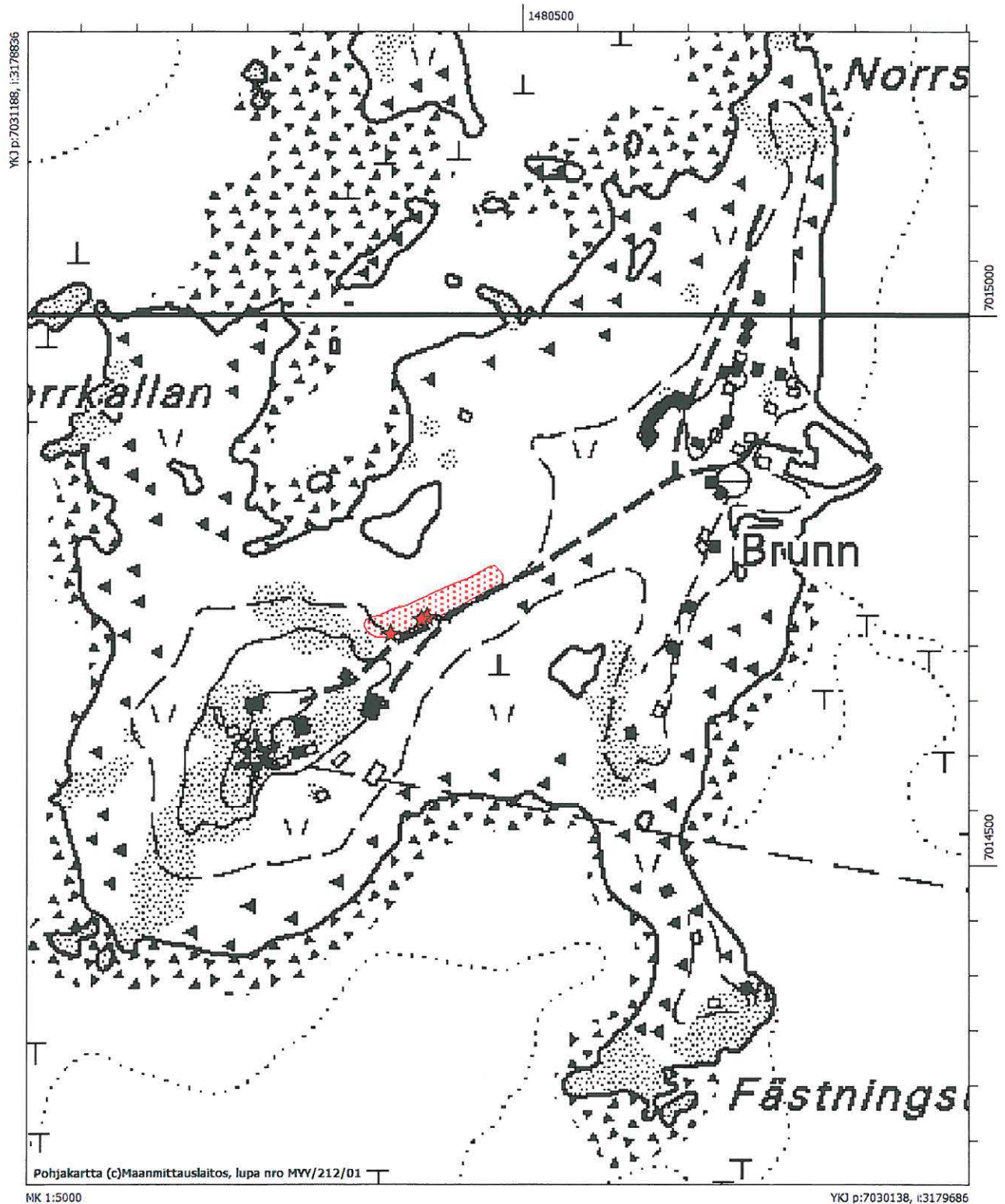
Lisäksi kohteen lounaisosaan on urien keskelle kaivettu kaksi kuoppaa (halkaisijat 4 ja 5 m, syvyys 0,6-1,2 m). Toisen kuopan vieressä on maakasa (halkaisija 3 m, korkeus 70 cm), joka lienee kaivettu kyseisestä kuopasta. Todennäköisesti kuopat ovat puolustusvoimien aikoinaan kaivamia.

Kuva 4. Kivistä raivattuja veneenvetouria, jotka nykyisin sijaitsevat jo lähes saaren keskellä.

Västra Norrskär 2 (1000 00 8739)
 Ote peruskartasta 1314 07
 MK 1:5000

Venevalkama-alue on merkitty punaisella rasterilla; kohteen kuvauksessa mainitut kuopat ja röykkiö punaisella tähdellä.

3. Västra Norrskär 3

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus:	1000 00 8740
Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne:	eräsijat
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	11 (vähintään)
Peruskartta:	1314 07
Koordinaatit:	<i>pkoo</i> = 7030665 <i>ikoo</i> = 3179044 <i>Z/m.mpy</i> =2,5
Koordinaattiselite:	kalamaja numero 4
Etäisyystieto:	Raippaluodon kirkosta 40 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika:	9.8.2007
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat:	Kuva 5

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee pääosin Västra Norrskärin korkeimman kohdan pohjois-/luoteispuolella, majakkarakennuksen ja luotsitalon pohjoispuolella, pohjoiseen ja luoteeseen laskevalla kivikkoisella rinteellä.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on ainakin 11 rakennuksen perustusta, vanhojen kalamajojen pohjia, joista jäljellä ovat enää rakennusten reunakivet. Mitä ilmeisimmin alueella on vielä useampia rakennuksen perustuksia, mutta kaikkia ei ajan puutteen vuoksi saatu todennäköisesti kartoitettua. Useat perustuksista ovat kaksiosaisia tai -huoneisia, jolloin toinen huoneista on ollut ns. suolahuone ja toinen on toiminut asuinhuoneena. Perustukset ovat keskimäärin 4 x 6-4 metrin suuruisia, neliön tai suorakaiteen muotoisia. Joissakin on kulmassa isompi kivi merkinä rauenneesta tulisijasta.

Alla inventoinnissa havaitut rakennusten perustukset.

1) Halkaisija 2 m, mäen päällä, hyvin epämääräinen ja vaatimaton, vain muutamia kiviä, *pkoo*=7030604, *ikoo*=3179055

2) Koko 4 x 3,5 m, mäen päällä, vadelmien peitossa, *pkoo*=7030613, *ikoo*=3179071
=> perustusten 1 ja 2 funktio epäselvä, voivat olla muita nuorempia ja liittyä majakkaan/luotsitaloon

3) Koko 7,5 (4 + 3,5) x 4 m, kaksiosainen, sisäänkäynti lännestä, *pkoo*=7030674, *ikoo*=3179059

4) Koko 4 x 4 m, tulisija etelänurkassa, *pkoo*=7030665, *ikoo*=3179044

5) Koko 4 x 6,5 (4 + 2,5) m, kaksihuoneinen, itäisemmässä huoneessa kuoppa (halkaisija 1,5 m), *pkoo*=7030657, *ikoo*=3179046

6) Koko 5 x 4 m, *pkoo*=7030675, *ikoo*=3179020

7) Koko 4 x 4 m (tulisija eteläkulmassa) ja 3,5 x 4 m; vierekkäin, erilliset (eivät kiinni toisissaan), *pkoo*=7030681, *ikoo*=3179009

Kuva 5. Kalamajojen perustuksia.

8) Koko 4 x 4 m (tulisija kaakkoiskulmassa) ja 4 x 3,5 m (tulisija eteläkulmassa); vierekkäin, erilliset (eivät kiinni toisissaan), rakennusten väli 60 cm, *pkoo*=7030676, *ikoo*=3178999

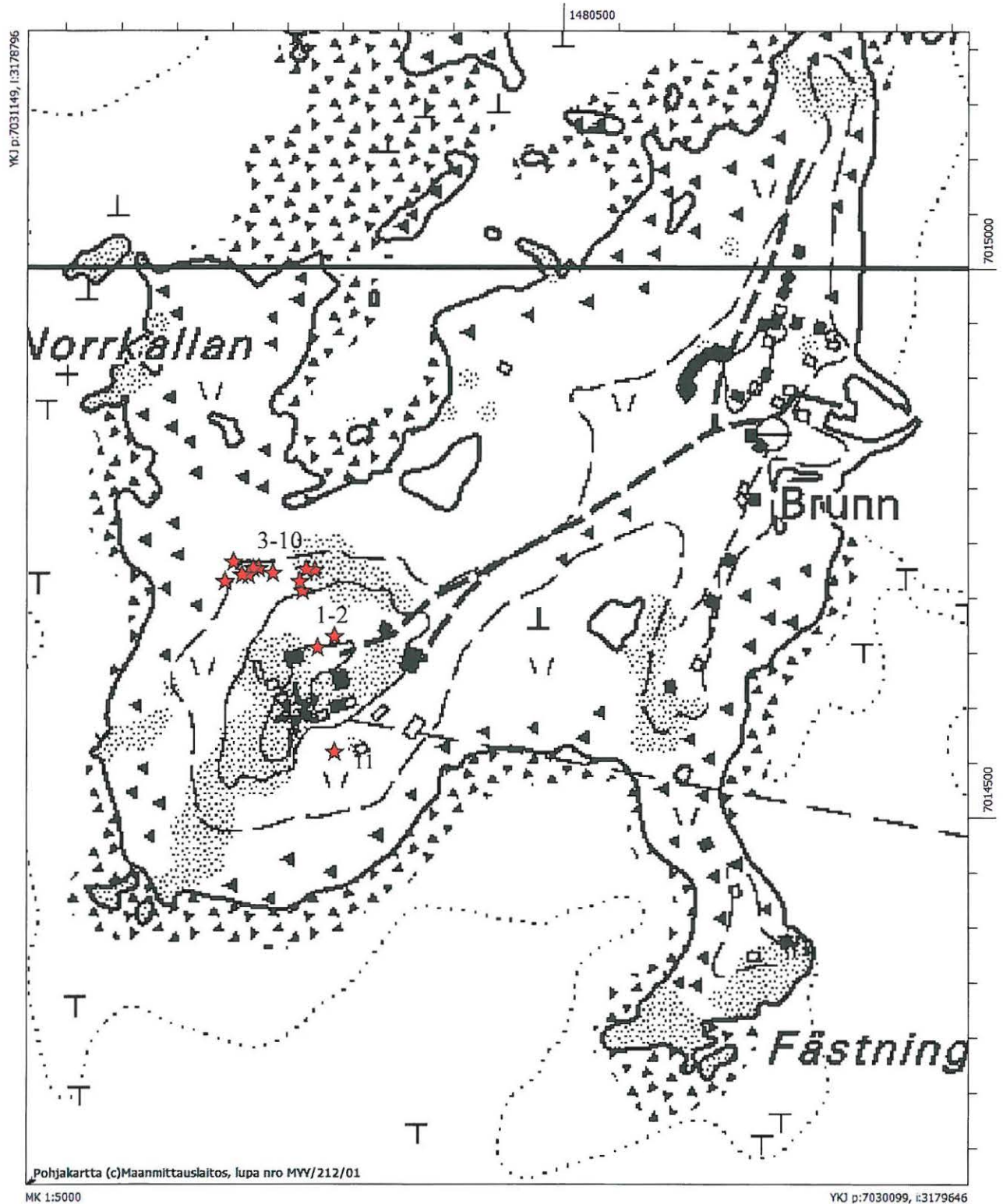
9) Koko 5 (3 + 2) x 4 m, kaksihuoneinen, uuni koilliskulmassa, *pkoo*=7030672, *ikoo*=3178977

10) Koko 3,5 x 3,5 m, tulisija itänurkassa, *pkoo*=7030689, *ikoo*=3178986

11) Lisäksi edellisistä erillään, mäen korkeimman kohdan ja majakkarakennusten eteläpuolella, tasaisessa maastossa. Koko 4 x 3 m, *pkoo*=7030507, *ikoo*=3179061

Västra Norrskär 3 (1000 00 8740)
 Ote peruskartasta 1314 07
 MK 1:5000

Kalamajojen perustukset on merkitty karttaan punaisella tähdellä.

4. Västra Norrskär 4

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8741
 Muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät
 Tyypin tarkenne: veneenvetopaikat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 18
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7030700 ikoo=3179027 Z/m.mpy=alle 2,5*
 Koordinaattiselite: kohteen arvioitu keskikohta
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 40 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: Kuva 6

Kuvaus

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Västra Norrskärin korkeimman kohdan pohjois-/luoteispuolella, majakkarakennuksen ja luotsitalon pohjoispuolella, majakasta noin 150 m pohjoiseen.

Kohteen kuvaus:

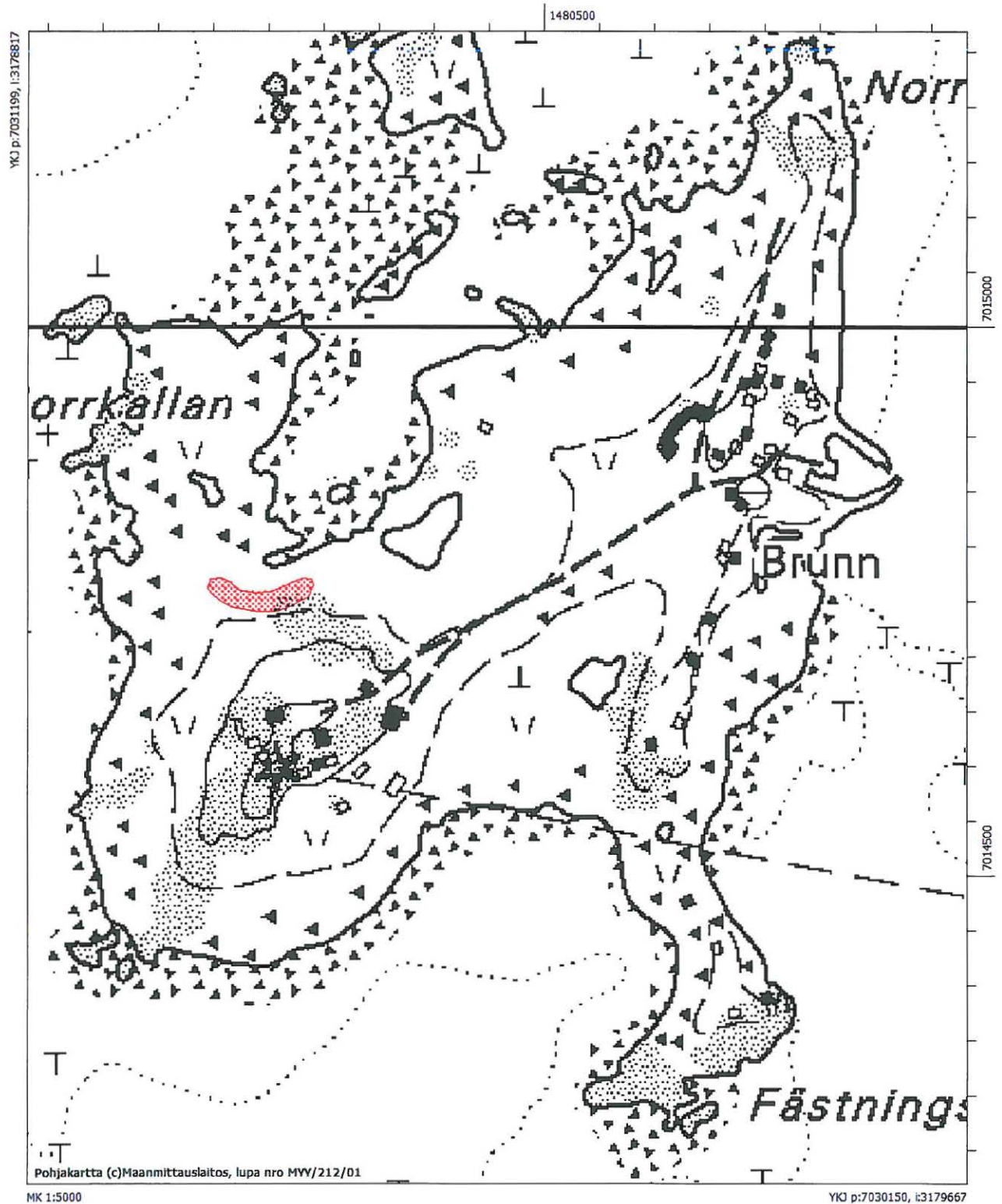
Paikalla on vanha venevalkama, jossa erottuu ainakin 18 erillistä veneenvetouraa noin 95 m pitkällä matkalla. Uran leveys on keskimäärin noin 4 metriä. Yksittäisen veneenvetouran pituus vaihtelee 8-22 metrin välillä. Uraa on jatkettu/pidennetty aina sitä mukaan kun rantaviiva on siirtynyt alemmas. Nykyisin saareen pohjoiskoillisesta pistänyt lahdelma on siis aiemmin ulottunut venevalkamaan asti. Havaintojen teko alueella oli erittäin vaikeaa, koska paikalla kasvaa runsas ja korkea niittykasvillisuus.

Kuva 6. Rehevän niittykasvillisuuden alta on veneenvetouria vaikea hahmottaa.

Västra Norrskär 4 (1000 00 8741)
Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

Venevalkama on merkitty karttaan punaisella rasterilla.

5. Västra Norrskär 5

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8742
 Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat
 Tyypin tarkenne: pyyntitukikohdat, verkonkuivatustelineiden tukikivet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 30-50
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7030640 ikoo=3179008 Z/m.mpy=2,5-5*
 Koordinaattiselite: kohteen arvioitu keskikohta
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 40 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: Kuva 7

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Västra Norrskärin korkeimman kohdan pohjois-/luoteispuolella, majakkarakennuksen ja luotsitalon pohjoispuolella, pohjoiseen laskevalla kivikkorinteellä.

Kohteen kuvaus:

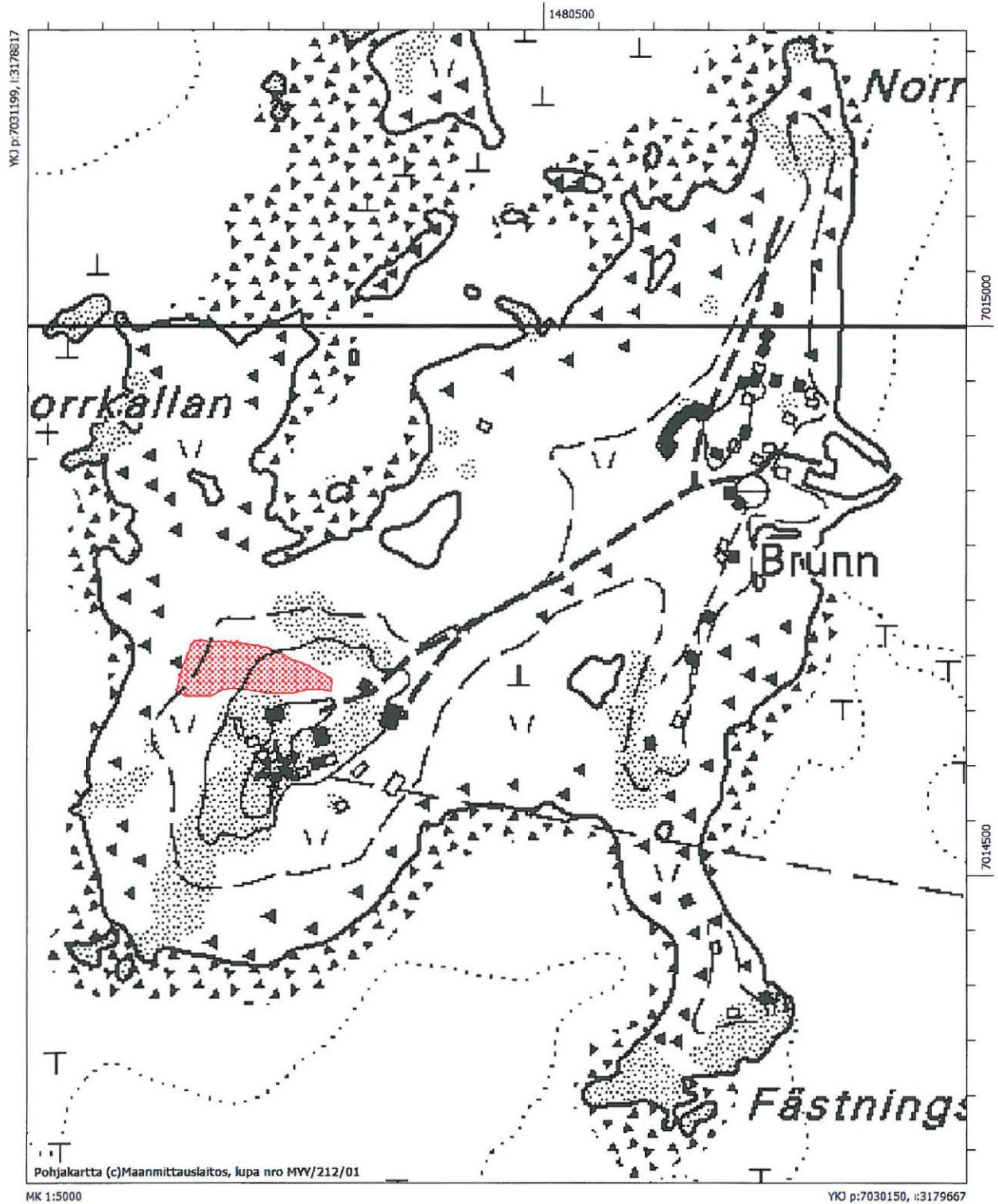
Alueella on useita (silmämääräisesti arvioiden jopa noin 50 kpl) verkonkuivatustelineiden tukikivikasoja. Kasojen koko vaihtelee muutaman kiven muodostamasta kasasta selviin, halkaisijaltaan yli metrin suuruisiin kekoihin. Kasat sijaitsevat ainakin osittain selvissä riveissä.

Kuva 7. Verkonkuivatustelineiden tukikivikasoja on laajalla alueella kivikkorinteellä.

Västra Norrskär 5 (1000 00 8742)
Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

Alue, jolla on verkonkuivatustelineiden tukikivikasoja, on merkitty karttaan punaisella rasterilla.

6. Västra Norrskär 6

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8743
 Muinaisjäännöstyyppi: taide- ja muistomerkit
 Tyypin tarkenne: kaiverrukset
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Lukumäärä: 3
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7030544 ikoo= 3179041 Z/m.mpy=10*
 Koordinaattiselite: kaiverrus: H Lindström 19²/IX 12
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 40 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: Kuva 8

Kuvaus

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Västra Norrskärin korkeimmalla kohdalla, majakkarakennuksen edustalla, kalliopinnalla.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on kolme erillistä kalliokaiverrusta; ajoitukseltaan ne ovat kuitenkin varsin nuoria ja laadultaan heikohkoja. Kaiverrukset ovat seuraavat:

H LINDSTRÖM 19²/IX 12

J STOLPE LOTS ÅR 1900

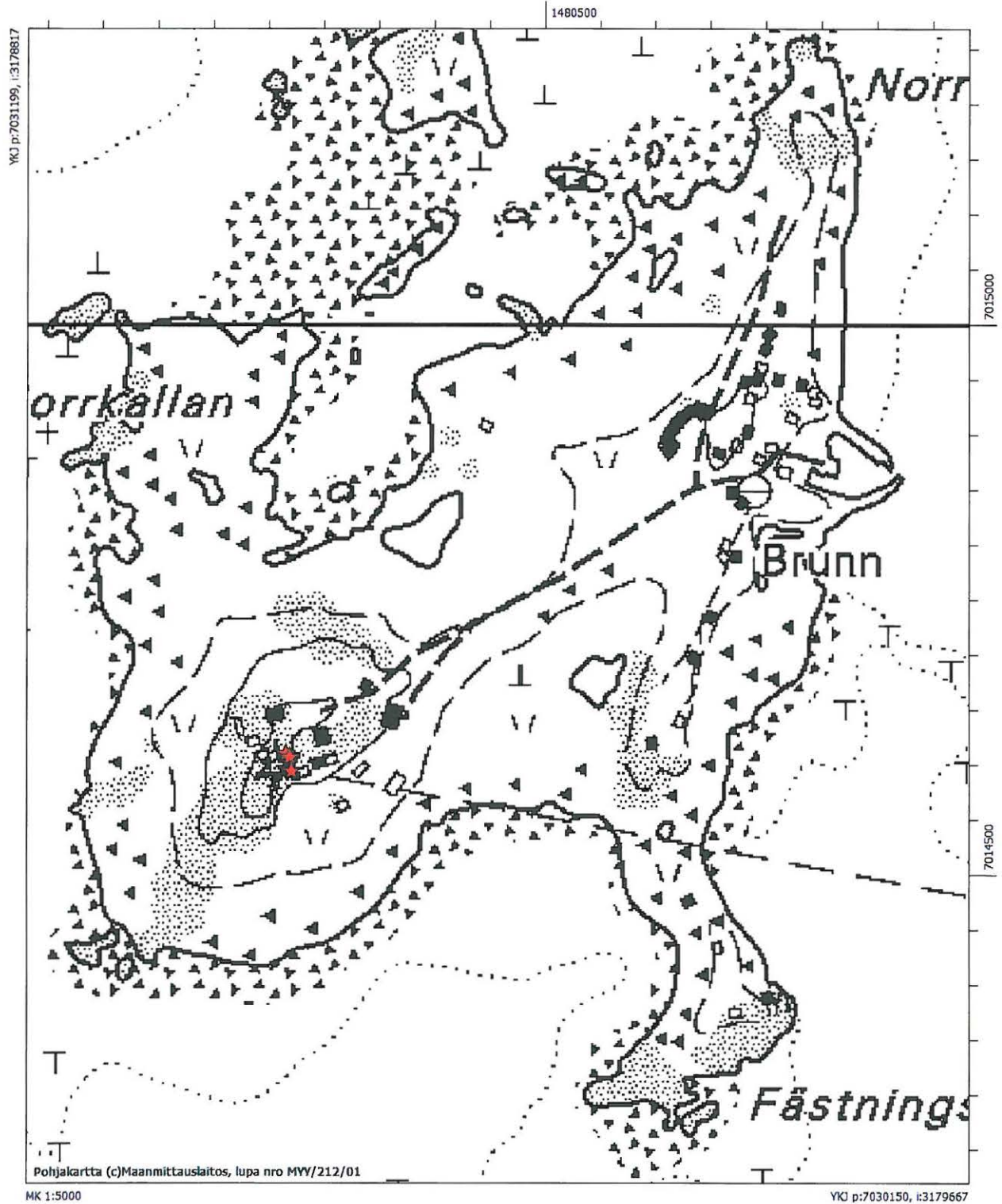
P WENDELN (hyvin epäselvä, kirjoitettu kaunokirjaimin)

Kuva 8. Kallioon kaiverretut tekstit on tehty majakkarakennuksen edustan kalliopintaan.

Västra Norrskär 6 (1000 00 8743)
Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

Kalliokaiverrukset on merkitty karttaan punaisilla tähdillä.

ÖSTRA NORRSKÄR

7. Östra Norrskär 1

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus:	1000 00 8745
Muinaisjäännöstyyppi:	kulkuväylät
Tyypin tarkenne:	veneenvetopaikat
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	9
Peruskartta:	1314 07
Koordinaatit:	<i>pkoo=7031258 ikoo=3183091 Z/m.mpy= alle 2,5</i>
Koordinaattiselite:	kohteen arvioitu keskikohta
Etäisyystieto:	Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika:	9.8.2007
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat:	-

Kuvaus

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin kaakkoisosassa, Hamnskatan alueella, nykyisestä rantaviivasta noin 120 metriä. Kohde on aikoinaan sijainnut saaren lounaasta pistävän lahdelman rannalla.

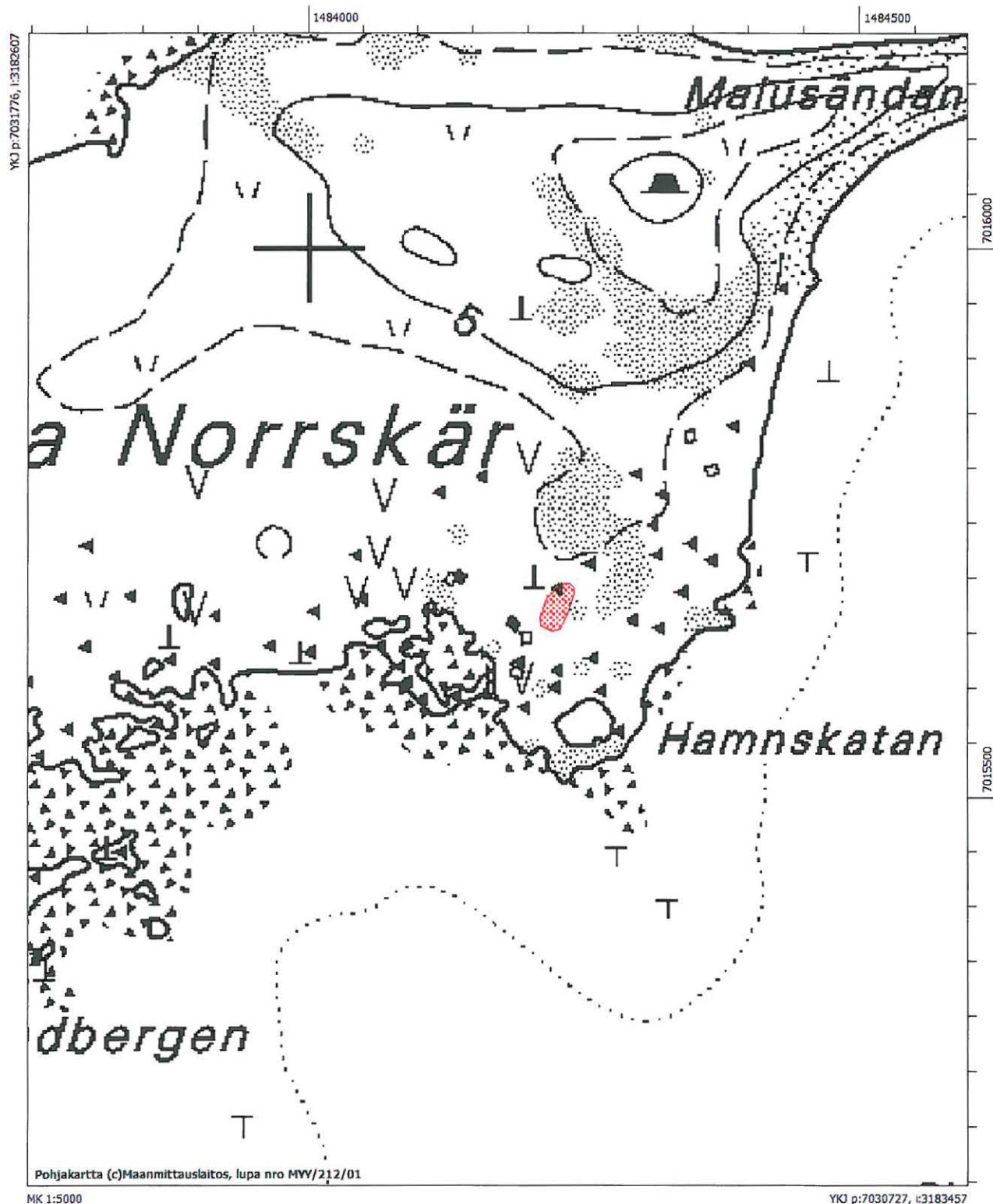
Kohteen kuvaus:

Paikalla on vanha venevalkama, jossa erottuu ainakin 9 erillistä veneenvetouraa noin 23 m pitkällä matkalla. Urien tarkkaa lukumäärää on mahdoton laskea, koska alue on kokonaan tiheän katajikon peitossa. Uran leveys on keskimäärin noin 1,5 m. Yksittäisen veneenvetouran pituus vaihtelee noin 16-23 metrin välillä. Uraa on jatkettu/pidennetty aina sitä mukaan kun rantaviiva on siirtynyt kauemmas.

Östra Norrskär 1 (1000 00 8745)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

Alue, jolla veneenvetouria, on merkitty punaisella rasterilla

8. Östra Norrskär 2

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8746
 Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat
 Tyyppin tarkenne: pyyntitukikohdat, verkonkuivatustelineiden tukikivet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 20
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7031237 ikoo=3183129 Z/m.mpy=2*
 Koordinaattiselite: kohteen arvioitu keskikohta, alueen suurin röykkiö
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: Kuvat 9, 10

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin kaakkoisosassa, Hamnskatan alueella. Maasto on tasaista ja luonnostaan erittäin kivikkoista.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on noin 100 x 80 metrin suuruisella alueella useita verkonkuivatustelineiden tukikivikasoja. Kasojen koko vaihtelee muutaman kiven muodostamasta kasasta suurempiin kivikasoihin. Niiden halkaisijat vaihtelevat 1-3 metrin välillä ja korkeus 1-0,4 metrin välillä. Silmämääräisesti arvioiden röykkiöitä on kaikkiaan alueella noin 20 kpl. Suurimmat niistä eivät mitä todennäköisimmin ole verkonkuivatustelineiden tukikiviä, vaan ovat samanlaisia kiviröykkiöitä kuin kohteessa Östra Norrskär 3 ja liittyvät samaan kompleksiin.

Alueen suurin röykkiö (kohteelle annetut koordinaattipisteet) on kooltaan noin 3 x 4 metriä. Se on ikään kuin kivikehällinen röykkiö, jonka keskellä on kivistä tyhjä alue. Mahdollisesti röykkiötä on aikoinaan pengottu.

Kuva 9. Verkonkuivatustelineiden tukikivikasoja.

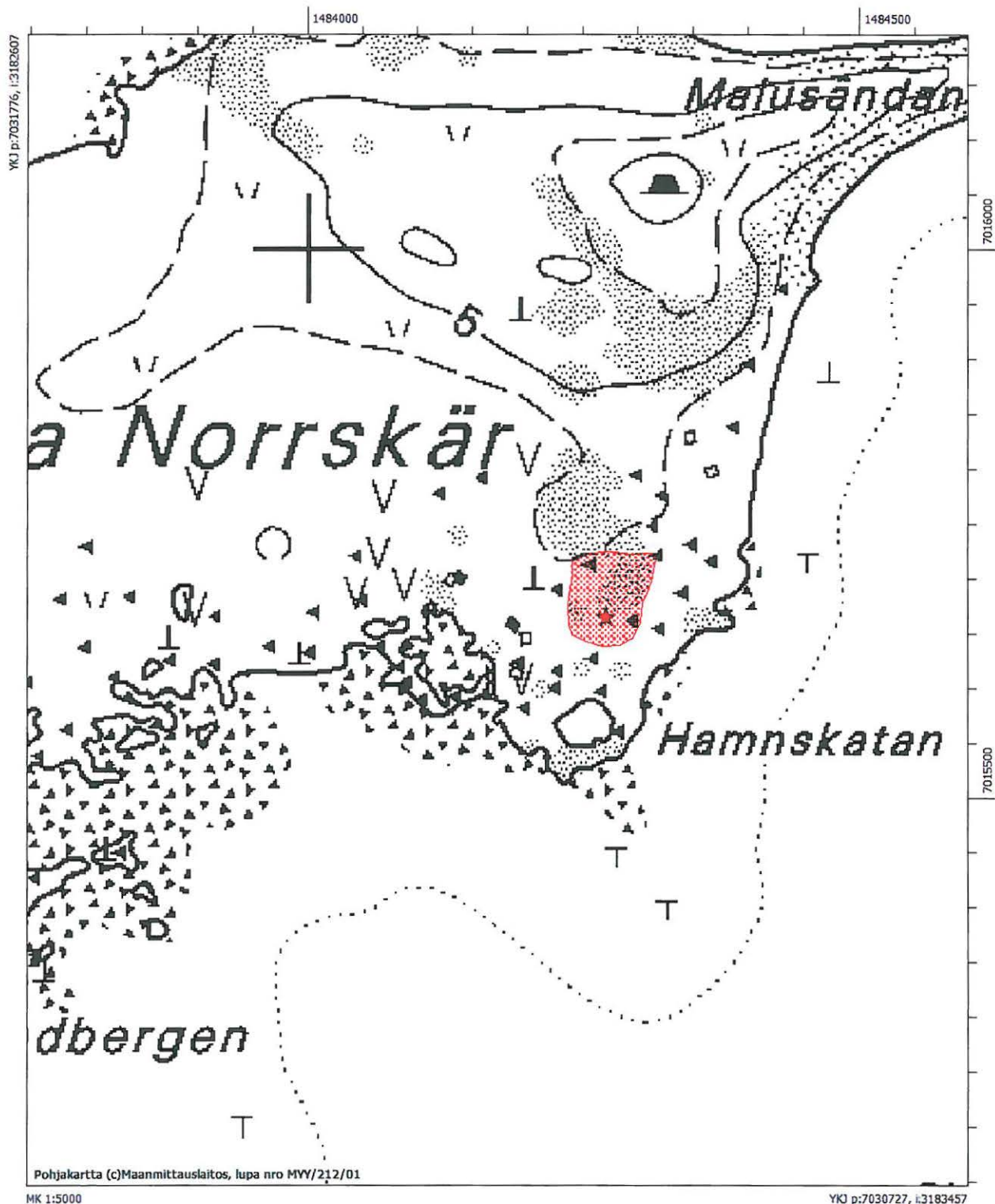
Kuva 10. Kivikehällinen röykkiö.

Östra Norrskär 2 (1000 00 8746)

Ote peruskartasta 1314 07

MK 1:5000

Alue, jolla on verkonkuivatustelineiden tukikivikasoja, on merkitty karttaan punaisella rasterilla; alueen suurin, "kehällinen" kivikasa on merkitty tähdellä

9. Östra Norrskär 3

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8748
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: talonpohjat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7031316 ikoo=3183131 Z/m.mpy=2,5*
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatti
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: -

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

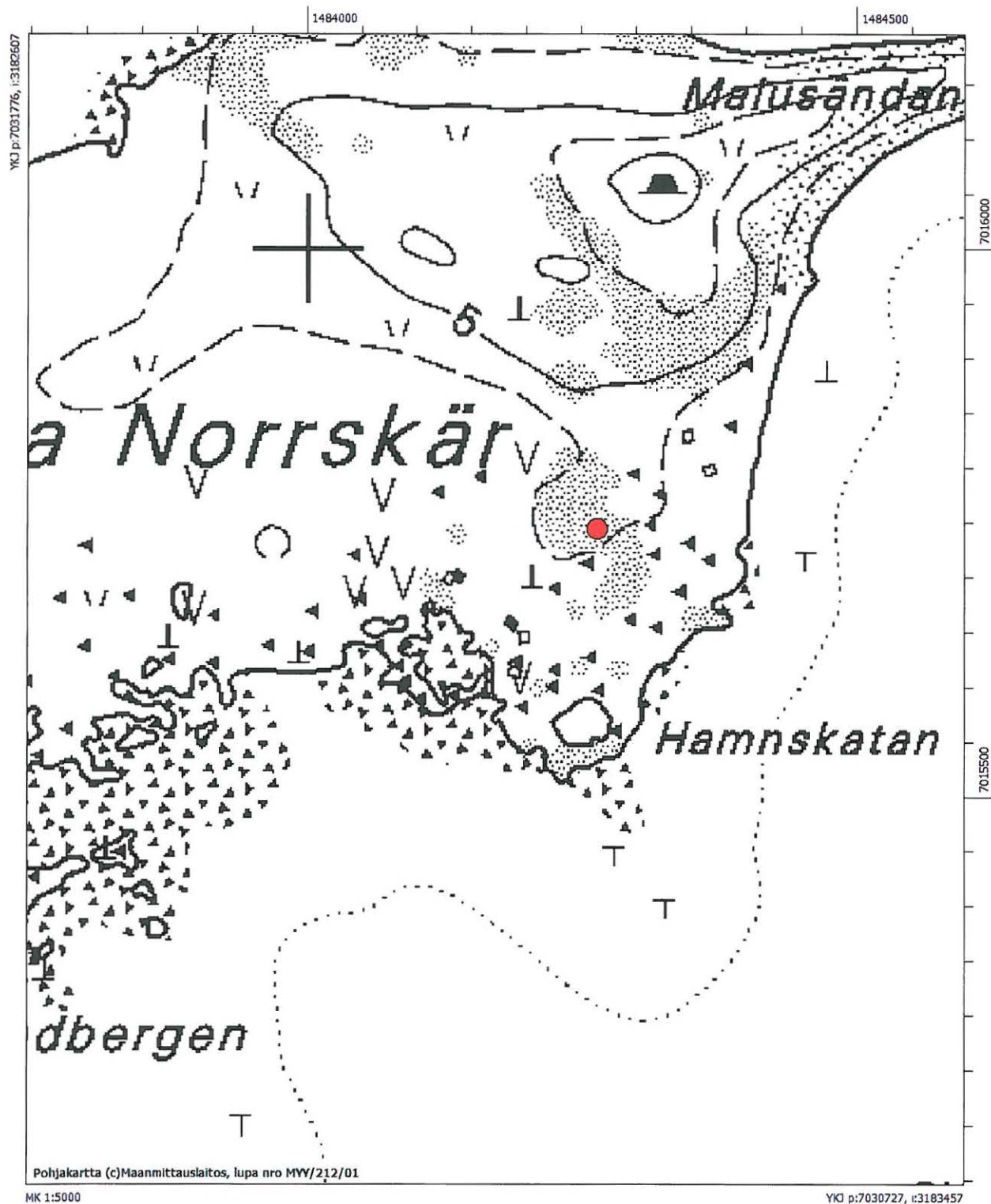
Kohde sijaitsee Östra Norrskärin kaakkoisosassa, Hamnskatan alueella; paikassa, jossa maasto alkaa hieman kohota.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on rakennuksen perustus, joka on täysin tiheän ja matalan katajikon peitossa. Perimätiedon mukaan rakennus on luotsitupa 1600-1700-luvulta. Rakennuksen muotoa ja kokoa on tiheän katajikon vuoksi lähes mahdoton silmämääräisesti arvioida, mutta pohjakiviä voitiin havaita ainakin noin 8 x 5 metrin suuruisella alueella. Rakennus on itä-länsisuuntainen ja ainakin rakennuksen länsinurkka on hahmotettavissa.

Östra Norrskär 3 (1000 00 8748)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

10. Östra Norrskär 4

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus:	1000 00 8749
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet
Tyyppin tarkenne:	röykkiöt
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	12
Peruskartta:	1314 07
Koordinaatit:	<i>pkoo</i> =7031422 <i>ikoo</i> =3183258 <i>Z/m.mpy</i> =2
Koordinaattiselite:	röykkiö 6, kohteen arvioitu keskikohta
Etäisyystieto:	Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika:	9.8.2007
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat:	Kuva 11

Kuvaus

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin itärannalla, nykyisestä rantaviivasta noin 33-40 metriä, kivikkoisessa maastossa.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on 12 selvää suurehkoa kiviröykkiötä. Ne sijaitsevat lounais-koillisuuntaisessa jonossa, nykyisen rantaviivan suuntaisesti ja mitä ilmeisimmin vanhaa rantaviivaa seuraten. Röykkiöiden halkaisija pituussuunnassa on keskimäärin noin 4-5 metriä. Ne ovat huolellisesti kasattuja ja hyvin tasakokoisista kivistä rakennettuja. Muodoltaan ne ovat soikeita ja kekomaisia sekä suhteellisen korkeita korkeuden ollessa keskimäärin noin 80 cm.

Seuraavassa röykkiöt on lueteltu etelästä pohjoiseen.

- 1) Koko 5 x 3,5 m, korkeus 80 cm, soikea, itä-länsisuuntainen, *pkoo*=7031371, *ikoo*=3183224
- 2) Koko 3 x 4 m, korkeus 60 cm, soikea, itä-länsisuuntainen, *pkoo*=7031385, *ikoo*=3183232
- 3) Koko 5,5 x 3 m, soikea, etelä-pohjoissuuntainen, *pkoo*=7031402, *ikoo*=3183248
- 4) Koko 3,5 x 2,5 m, soikea, etelä-pohjoissuuntainen, *pkoo*=7031406, *ikoo*=3183251
- 5) Koko 5 x 3,5 m, korkeus 80 cm, soikea, itä-länsisuuntainen, keskellä kuoppa, *pkoo*=7031413, *ikoo*=3183251
- 6) Koko 3,5 x 3 m, korkeus 80 cm, etelä-pohjoissuuntainen, *pkoo*=7031422, *ikoo*=3183258
- 7) Koko 5 x 2,5 m, korkeus 1 m, etelä-pohjoissuuntainen, *pkoo*=7031428, *ikoo*=3183259
- 8) Koko 3 x 3 m, pyöreä, *pkoo*=7031433, *ikoo*=3183265
- 9) Koko 4 x 2,5 m, korkeus 60 cm, *pkoo*=7031439, *ikoo*=3183266
- 10) Koko 3 x 3 m, korkeus 70 cm, pyöreä, *pkoo*=7031446, *ikoo*=3183269
- 11) Koko 2,5 x 2 m, korkeus 60 cm, *pkoo*=7031453, *ikoo*=3183272

Kuva 11. Röykkiöt sijaitsevat ikään kuin jonossa nykyisen rantaviivan suuntaisesti.

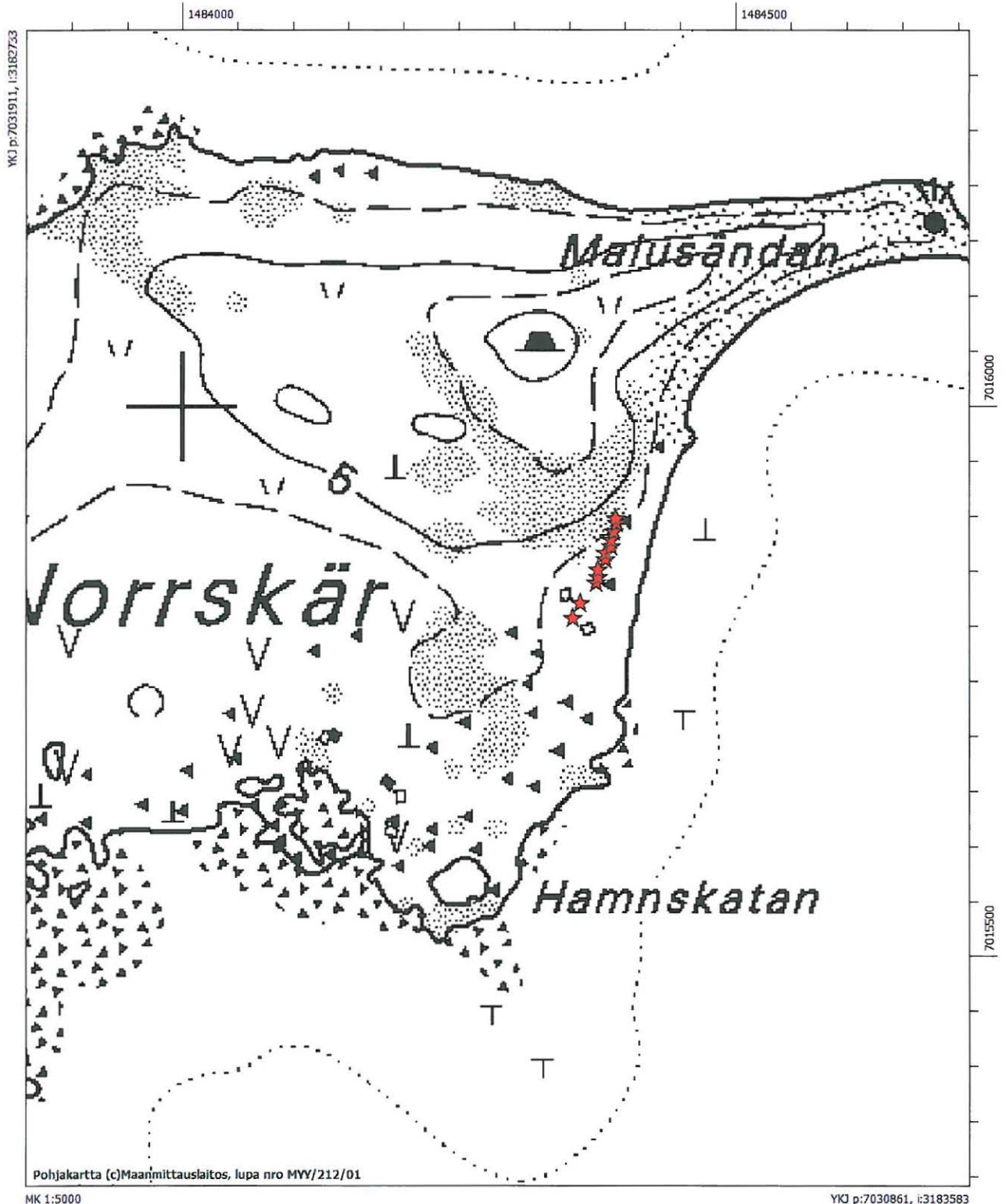
12) Koko 4 x 2,5 m, korkeus 30 cm, matala, sijaitsee keskellä polkua ja on osittain purkautunut, itä-länsisuuntainen, *pko*=7031459, *ikoo*=3183271

Röykkiöiden funktio on epäselvä. Paikalliset ovat tulkinneet ne hautaröykkiöiksi, mutta alueen matalan korkeuden huomioon ottaen selitys ei tunnu vakuuttavalta. On myös arveltu, että ne olisivat venäläisten sotilaiden hautoja Suomen sodan ajalta tai että ne olisivat muistohautoja, ts. röykkiöt olisi rakennettu merellä hukkuneiden muistoksi. Joka tapauksessa paikan sijaintia ja luonnetta ajatellen ne liittyvät merenkulkuun, kalastukseen, hylkeenpyyntiin tms. Todennäköisimmältä tuntuu, että ne ovat olleet jonkinlaisia merimerkkejä, joissa on saattanut olla esimerkiksi jonkinlainen puupaalu tai salko pystyssä.

Östra Norrskär 4 (1000 00 8749)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

Röykkiöt on merkitty karttaan punaisilla tähdillä

11. Östra Norrskär 5

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8752
Muinaisjäännöstyyppi: taide- ja muistomerkit
Tyypin tarkenne: piirrokset
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 3
Lukumäärä: 1
Peruskartta: 1314 07
Koordinaatit: *pkoo=7031627 ikoo=3183259 Z/m.mpy=7,5*
Koordinaattiselite: kohdekoordinaatti
Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat: Kuva 12

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin koillisosassa, Malusändanin alueella, saaren korkeimman kohdan itäpuolella.

Kohteen kuvaus:

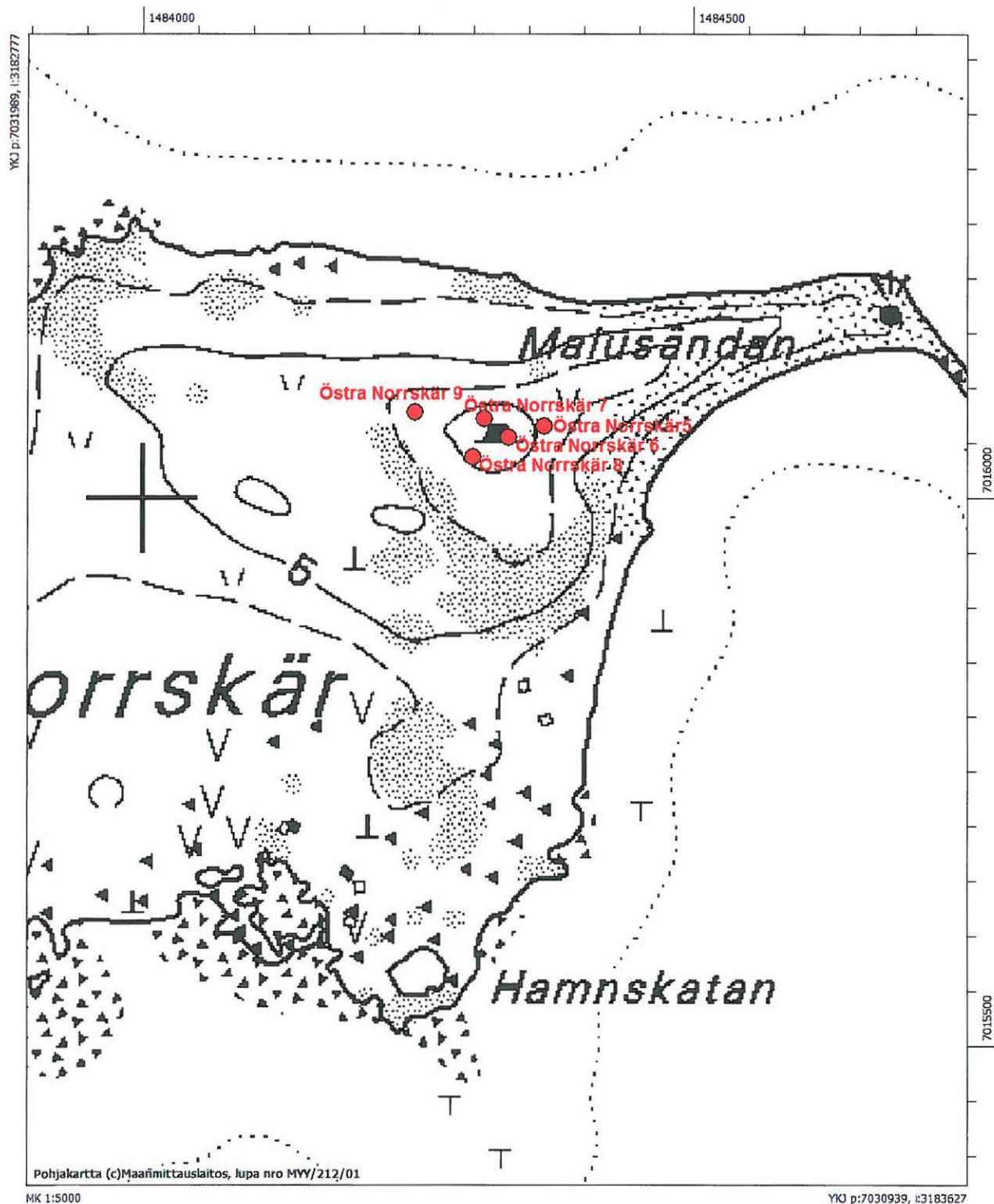
Paikalla on pystylle kalliolohkareelle/-pinnalle kaiverrettu kirjoitus. Kaiverruksen on tehnyt Johan L. Gers ja se on vuodelta 1947.

Kuva 12. Pystykiveen tehty kaiverrus.

Östra Norrskär 5 (1000 00 8752)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

12. Östra Norrskär 6

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8753
 Muinaisjäännöstyyppi: kultti- ja tarinapaikat
 Tyypin tarkenne: jatulintarhat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 2
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7031619 ikoo=3183227 Z/m.mpy=10*
 Koordinaattiselite: pohjoisempänä oleva jatulintarha
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: Kuva 13

KUV AUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin koillisosassa, lähes saaren korkeimmalla kohdalla, Malusändanin alueella. Maasto on loivasti kaakkoon laskevaa rinnettä, jolla kasvaa matalaa varpukasvillisuutta.

Kohteen kuvaus:

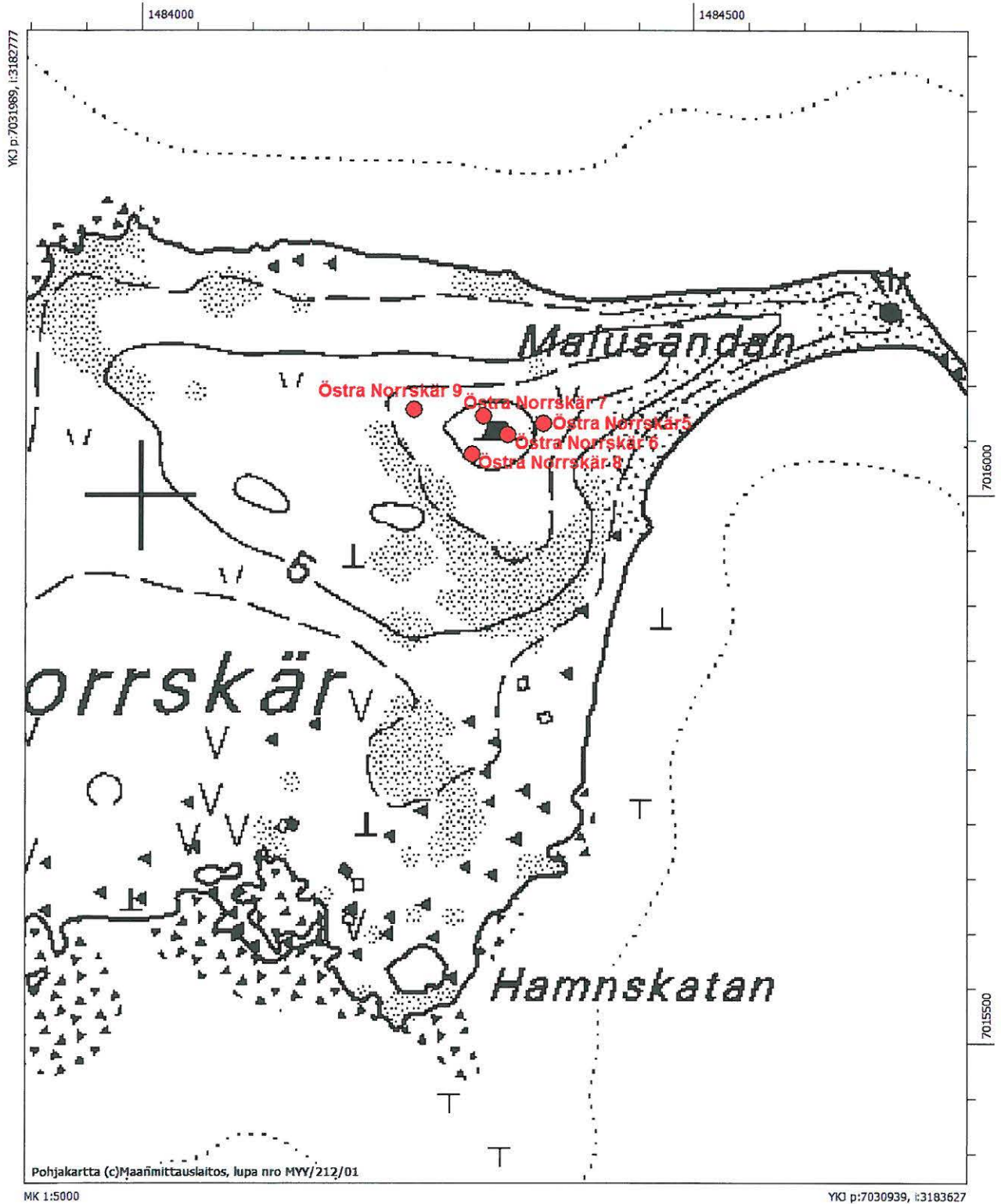
Paikalla on kaksi vierekkäin sijaitsevaa jatulintarhaa, jotka ovat täysin umpeenkasvaneet ja joita ei voi maastossa silmämääräisesti enää juurikaan havaita. Rakenteet ovat kokonaan jäkälän ja variksenmarjan peittämiä; vain jalalla tunnustelemalla voi kivikehät edelleen tuntea turpeen alta. Oppaan Yngve Stolpen mukaan jatulintarhat ovat olleet näkyvissä vielä 1960-luvulla. Rinteessä ylempänä olevan jatulintarhan halkaisijaksi mitattiin arviolta noin 8 metriä.

Kuva 13. Tutkija Tuija Mikkonen seisoo suurin piirtein täysin umpeen kasvaneen jatulintarhan kohdalla.

Östra Norrskär 6 (1000 00 8753)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

13. Östra Norrskär 7

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8754
 Muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät
 Tyypin tarkenne: merimerkki
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Lukumäärä: 1
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7031638 ikoo=3183207 Z/m.mpy=10*
 Koordinaattiselite: kohdekoordinaatti
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: -

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin koillisosassa, saaren kaikkein korkeimmalla kohdalla, Malusändanin alueella.

Kohteen kuvaus:

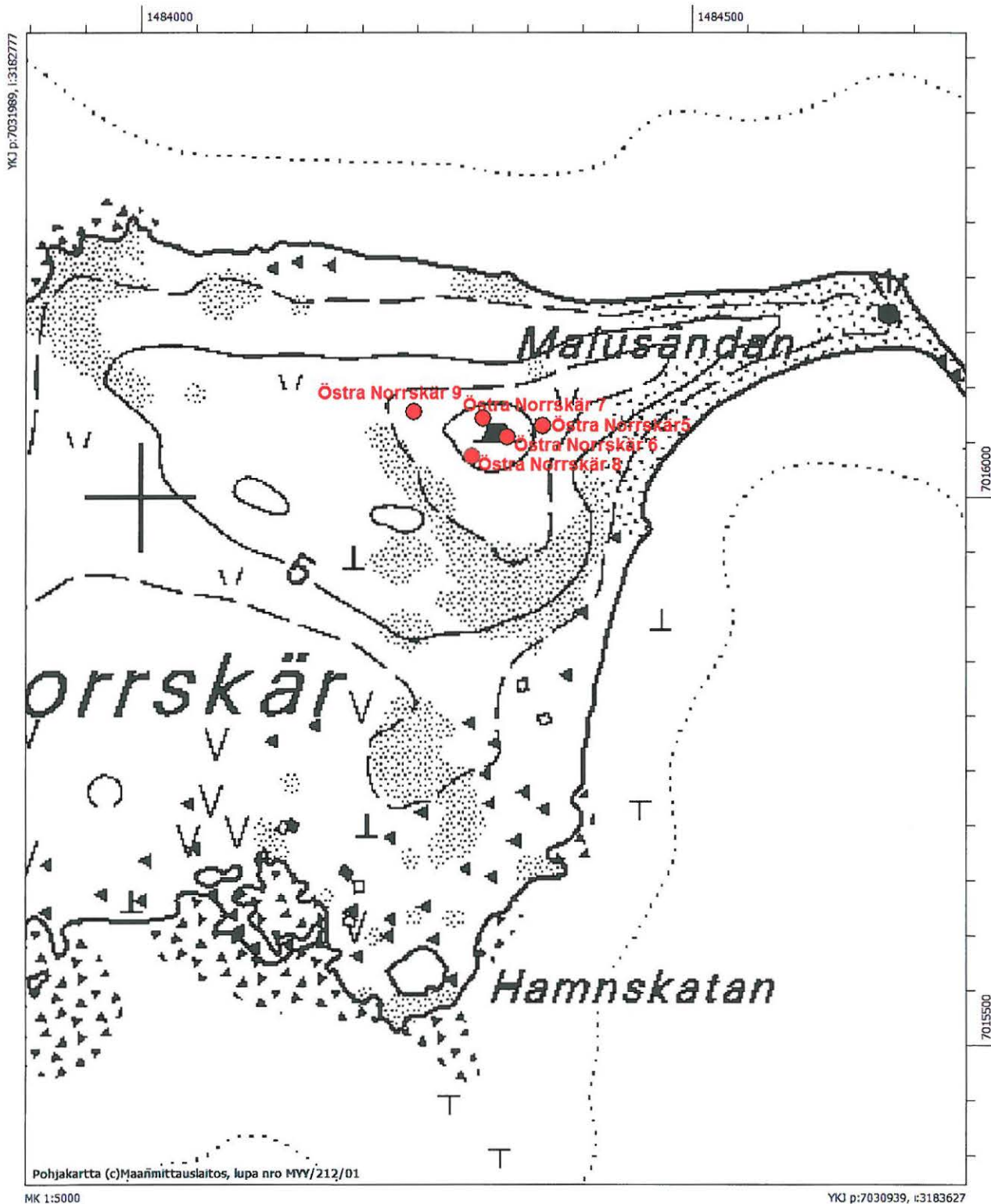
Yngve Stolpen mukaan paikalla on ollut sekä merimerkki että sodan aikainen hauta. Hänen mukaansa vainajien luut on myöhemmin kaivettu haudasta ylös ja viety toisaalle. Lahonneesta merimerkistä lienee tällä hetkellä jäljellä ainoastaan neljä kivikasaa, jotka ovat neliön muotoisessa muodostelmassa. Kivikasojen keskellä on suurehko kuoppa, lieneekö auki kaivettu hauta?

Kotiseutuyhdistyksen kartassa kohteen selitys on:

Platsen för en hög spira som igenkänningsmärke och för lotsarnas signalering.

Östra Norrskär 7 (1000 00 8754)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

14. Östra Norrskär 8

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8755
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: talonpohjat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7031605 ikoo=3183193 Z/m.mpy=10*
 Koordinaattiselite: kohdekoordinaatti
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: -

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin kaakkoisosassa, saaren korkeimmalla kohdalla, Malusändanin alueella.

Kohteen kuvaus:

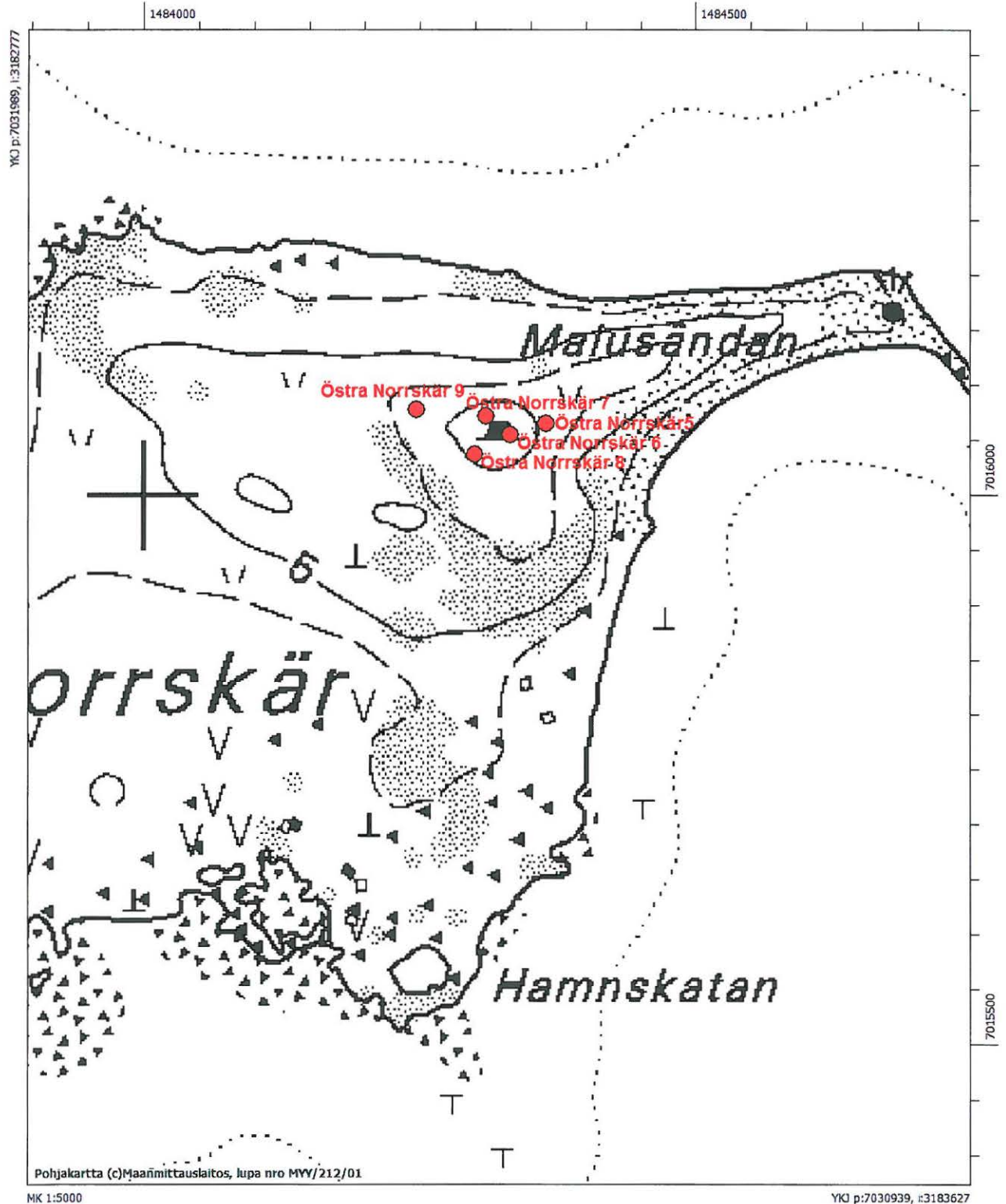
Paikalla on rakennuksen perustus, joka on keskeltä tiheän ja matalan katajikon peitossa. Perimätiedon mukaan rakennus on luotsivahdin asuinrakennus 1600-1700-luvulta. Rakennuksen koko on noin 8 x 10 metriä. Sen keskellä on uunin perustus.

Edellisestä noin 24 metriä koilliseen on kiviröykkiö (halkaisija 4 m), jonka funktiosta ei ole tietoa. Röykkiö on matala ja osittain katajan peitossa.

Östra Norrskär 8 (1000 00 8755)

Ote peruskartasta 1314 07

MK 1:5000

15. Östra Norrskär 9

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8756
Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: rakkakuopat
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 3
Lukumäärä: 2
Peruskartta: 1314 07
Koordinaatit: *pkoo=7031650 ikoo=3183144 Z/m.mpy=7,5*
Koordinaattiselite: kuopanteista pohjoisempi
Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat: Kuva 14

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Östra Norrskärin koillisosassa, saaren korkeimman kohdan länsipuolella.

Kohteen kuvaus:

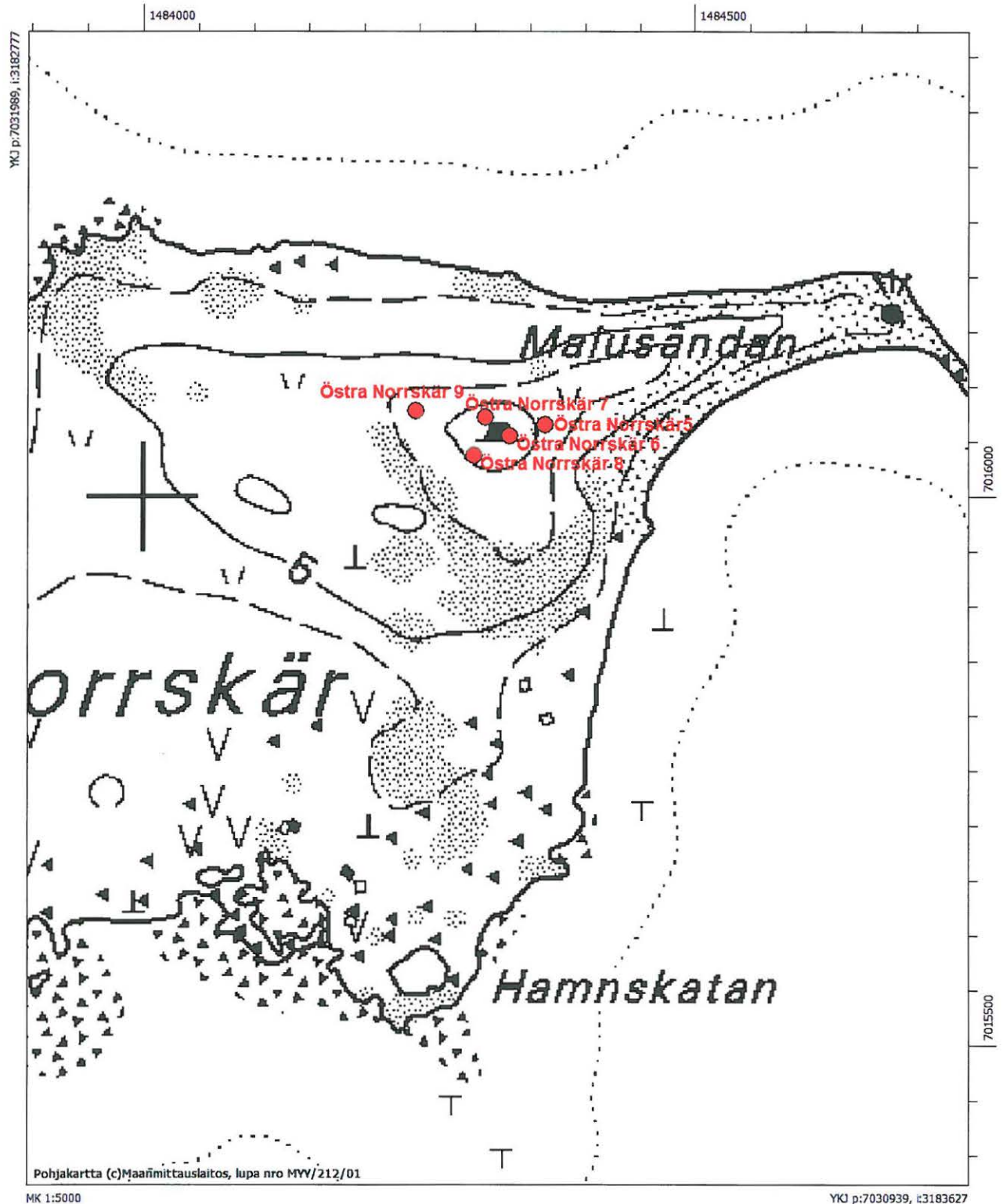
Paikalla on luontaista rakkakivikkoa, jossa on kaksi todennäköisesti ihmisen tekemää kuopannetta. Kivikko on noin 7 m pitkä ja ikään kuin kaksiosainen. Mahdollisia säilytyskuoppia?

Kuva 14. Luontaista kivikkoa, jota ihminen on mahdollisesti raivannut. Säilytyskuoppia?

Östra Norrskär 9 (1000 00 8756)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

16. Östra Norrskär 10

PERUSTIEDOT

Muinaisjännöstunnus: 1000 00 8757
 Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: eräsijat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 2
 Peruskartta: 1314 07
 Koordinaatit: *pkoo=7031247 ikoo=3182550 Z/m.mpy=2*
 Koordinaattiselite: kalamajoista itäisempi
 Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
 Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
 Kuvat: -

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee suurin piirtein Östra Norrskärin eteläosassa, nykyisestä rantaviivasta noin 110 metriä. Maasto on alueella erittäin kivikkoista.

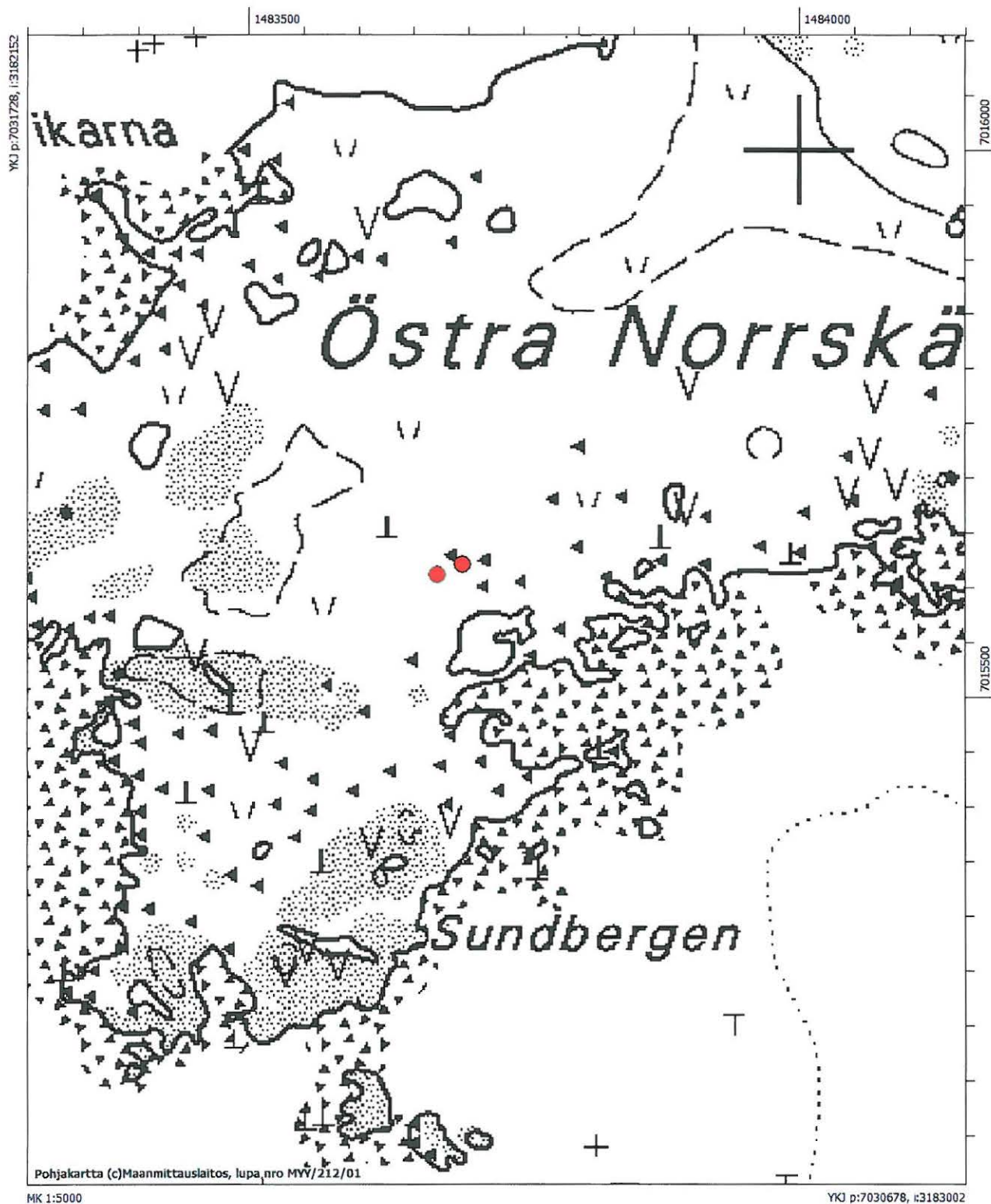
Kohteen kuvaus:

Paikalla on ainakin 2 rakennuksen perustusta, vanhojen kalamajojen pohjia, joista jäljellä ovat ainoastaan rakennusten reunakivet. Perustuksista itäinen on kooltaan 3,5 x 3 metriä, tulisija on pohjoisnurkassa. Läntinen perustus on 3,5 x 3,5 metriä ja uuni on etelänurkassa. Perustus on täysin katajikon peittämä. Läntisemmän perustuksen koordinaatit ovat: *pkoo=7031240, ikoo=3182527*.

Mahdollisesti saarella on muitakin kalamajojen pohjia, mutta saarta ei ajan puutteen vuoksi saatu todennäköisesti täysin kartoitettua.

Östra Norrskär 10 (1000 00 8757)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

17. Östra Norrskär 11

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstunnus: 1000 00 8758
Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: satamat, aallonmurtaja
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Peruskartta: 1314 07
Koordinaatit: *pkoo=7031299 ikoo=31829450 Z/m.mpy=1*
Koordinaattiselite: aallonmurtajan luoteispää
Etäisyystieto: Raippaluodon kirkosta 37 km länteen

INVENTOINTI 2007

Inventointiaika: 9.8.2007
Karttaotteet: Ote peruskartasta 1314 07, 1:5000
Kuvat: Kuva 15

KUVAUS

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee suurin piirtein Östra Norrskärin eteläosassa, nykyisestä rantaviivasta 50-100 metriä.

Kohteen kuvaus:

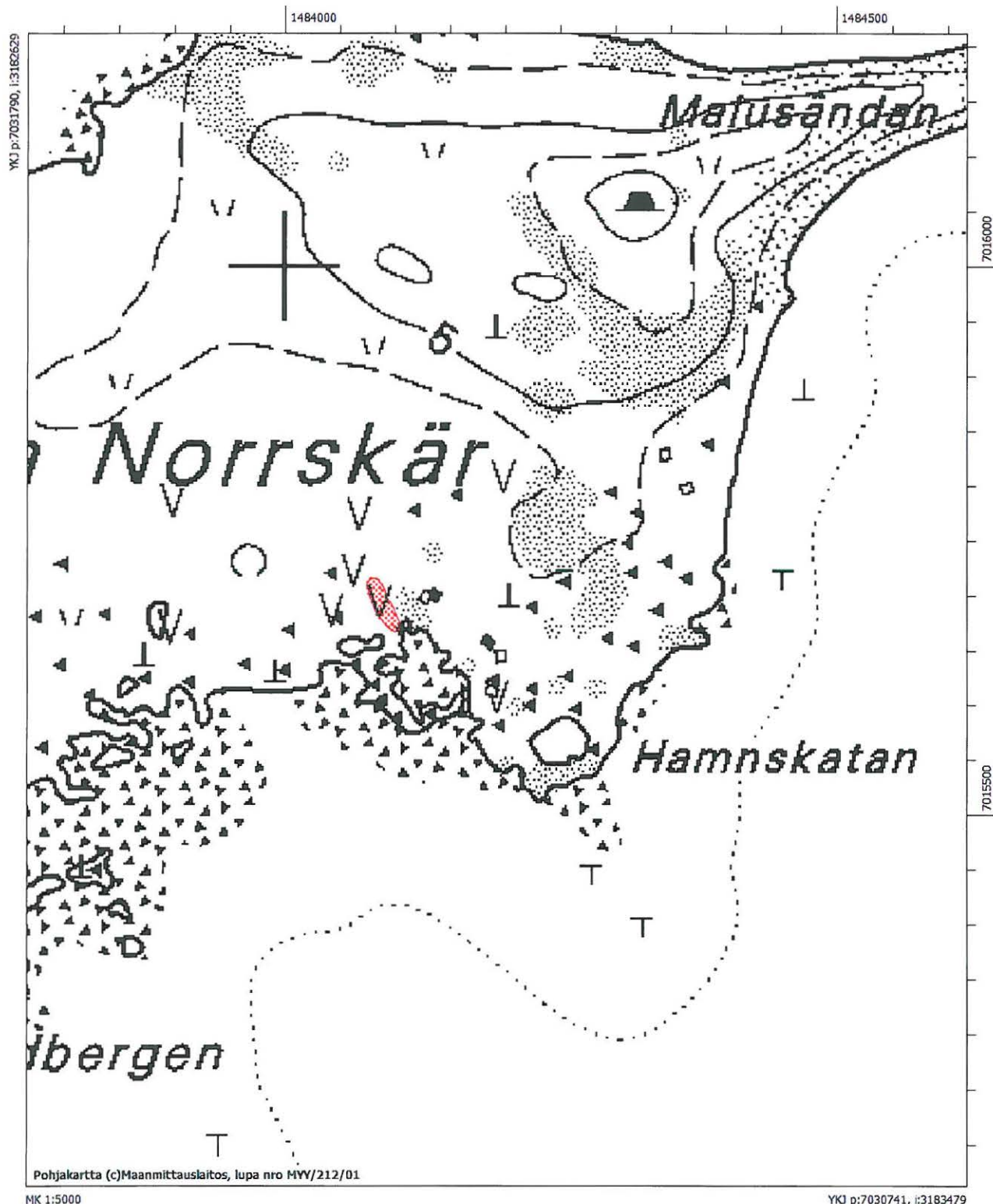
Paikalla on noin 50 metriä pitkä luode-kaakkosuuntainen aallonmurtaja, joka on nykyisin lähes kokonaan kuivalla maalla. Sen leveys on 3,5 metriä, näkyvissä olevan hirsirungon leveys on noin 2,5 metriä. Yngve Stolpen mukaan rakenteen ikä on noin 150 vuotta.

Kuva 15. Vanha, käytöstä pois jäänyt aallonmurtaja.

Östra Norrskär 11 (1000 00 8758)

Ote peruskartasta 1314 07
MK 1:5000

18. Östra Norrskär 12

Peruskartta: 1314 07
Koordinaatit: $pkoo= 7031430$ $ikoo= 3182621$ $Z/m.mpy=2$
Koordinaattiselite: keskikoordinaatti

Gunnar Gersin perunamaa, jota ei voi luokitella varsinaiseksi muinaisjäännökseksi. Se sijaitsee suurin piirtein Östra Norrskärin keskiosassa. Yngve Stolpen mukaan alue olisi raivattu perunamaaksi, mutta sitä ei olisi koskaan käytetty varsinaisesti siihen tarkoitukseen. Alue on suorakaiteenmuotoinen, kooltaan noin 12 x 40 metriä.

LIITE 1. Östra Norrskärin aiemmin paikannetut kohteet.

Rester efter tidigare fiskarbastur

Fiskarbastur i användbart skick

1. Norrgård (Norra Vallgrund)
2. Nissas (Söderudden)
3. Österlund (Vistan)
4. Stolpe (Söderudden)
5. Lindfors (Norra Vallgrund)
6. Snygg (Söderudden)
7. Grunden för lotsstugan från 1600-1700-talet
8. Troligen grunden för lotsvaktstuga från 1600-1700-talet
9. Gunnar Gers påbörjade bostadshus
10. Gunnar Gers, i berget inhuggna minnesskrift
11. Troligen gravrösen för på havet omkomna
12. Gunnar Gers "potatisland"
13. Platsen för en hög spira som igenkänningsmärke och för lotsarnas signalering
14. Jungfrudanser (nästan helt övervuxna med mossa och ris)